

Keşanlı Ali Destanı Özeti

Keşanlı Ali Destanı Özeti Konusu Kısaca HALDUN TANER

İki perde ve on beş bölümden oluşan **Keşanlı Ali Destanı** 1962'de yazılmış, 1964'te de sahnelenmiştir. Türkiye'deki ilk epik tiyatro oyunudur, yüzlerce kez sahnelenmiştir. Oyun filmlere çekilmiş, televizyonda dizi olarak yayımlanmış, dünyanın birçok ülkesinde sahnelenmiş ve sahnelendiği ülkelerde kapalı gişe oynamıştır. Oyunun merkezine insanı koyan yazar, oyun kişilerini günlük yaşantıda her an karşılaşılabileceğimiz bir sadelikte yazmıştır.

Olaylar Sineklidağ Mahallesi'nde geçmektedir. Sineklidağ Mahallesindeki bütün karakterler tek tek kendilerini tanıtarak sahne açılır. Ali, Sineklidağ'da oturan bir gençtir ve Zilha'yı sevmektedir.

Zilha'nın kötü işlerle uğraşan amcası öldürülür ve suç Ali'nin üzerine atılır. Ali, yiğitliğiyle mahalle tarafından sevilmiş ve mahallede Önlenmiştir. Ali, suçsuzluğunu ispat edemez. Hapishaneden çıkınca görkemli şekilde karşılanır. Ali, arkadaşlarının ısrarı ile mahallenin muhtarlığına adaylığını koyar.

Aşağıdaki bölüm, muhtarlık seçimlerini konu edinen 3. bölümden alınmıştır.

(...)

Projeksiyon: Taraflar ince taktiklerle seçime giriyorlar. Bakalım şimdi suret ne gösterecek?

Dekor: Gecekondu meydanı. Kahvenin önü. Her yer donanmıştır.

NURİ: (Bir iskemleye çıkarak) Beni dinleyin bir yol, ey cemaatimüslimin. (...)

SİPSİ: Fetvayışerife mi çıkarıyorsun bel

1. KONDULU: Bugün propaganda yasak.

NURİ: Susun arkadaşlar. Ezberlediklerimi unutacağım. Bugün muhtar seçimi efendime söyleyim, oyunuzu kime vereceksiniz (...)?

1. KONDULU: Sana ne, kime istersek veririz.

2. KONDULU: Keyfimizin kâhyası mısın?

1. KONDULU: Bize baskı yapamazsın arkadaş.

3. KONDULU: Biz kimi seçeceğimizi biliyoruz.

SİPSİ: in (...) oradan aşağı.

(...)

KORO: Yaşasın Keşanlı!

YUKARI MAHALLE KOROSU: Yuuuuh!

NURİ: Bir kerem Teke Kâzım dedikleri asker kaçağıdır, arkadaşlar.

YUKARI MAHALLE KOROSU: Yuuuh...

NURİ: Üstelik okuma yazması da yoktur. Kara cahilden mıhtar nerde görülmüş?

DERVİŞ: (Öksürüp sesini ayar eder. Polisin gittiği tarafa bakar, iskemleye çıkar.) Ali hakkında ne konuşayım? Aha tarih konuşmuş onun hakkında. Destanı var işte ortada, hep ezber biliyoruz çok şükür.

KORO: Yaşa var ol!

DERVİŞ: Böyle bir kabadayı kaç asırda bir yetişir, söyleyin arkadaşlar.

KORO: Yetişmez...

DERVİŞ: Sinekli'yi Çamur İhsan mikrobundan Teke mi Çakal mı kurtardı? Yoksa Keşanlı Ali mi?

KORO: Ali kurtardı.

ŞERİF: Gayri zemberek kuruldu. Söz kâr etmez bunlara...

DERVİŞ: Sinekli Sinekli olanda dokuz yıl mahpusluk şerefi hangi faniye nasip oldu?

KORO: Olmadı.

(...)

DERVİŞ: Sahabsız kaldığı için şamar oğlanına dönen Sinekli'ye bir baş ilazım mı, değil mi? KORO: İlazım...

DERVİŞ: Öyleyse hepinizi yaşlı gözlerinizden öperim. Gözünüz aydın olsun arkadaşlar. (Hapşurur.) İşte o başa gavuştuk gayrı...

KORO: Gavuştuk gayrı...

DERVİŞ: (Hapşurur, mendil aranır.) Mendili evde bırakmışım. Tuh Allah gahretsin.

KORO: (Kendilerini kaptırmış) Gahretsin!

DERVİŞ: Bunu size söylemedim (...), gendime söyledim.

KORO: Gendine söyledin.

DERVİŞ: Susun artık, gonusma bitti.

KORO: Gonusma bitti.

ŞERİF: Halk harekete geldi. Durduramazsın artık.

KORO: Durduramazsın artık.

KORO: Ali Abi geliyor.

YUKARI MAHALLE KOROSU: Yuuuuuh...

KORO: Geliyor. Aslan geliyor. Savulun aslan geliyor.

YUKARI MAHALLE KOROSU: Yağcılar, yağcılar, yağcılar...

ALİ: Ben bu dünyaya bir kerem gelmişim arkadaşım. Altı mikrobun canını daha cehenneme göndermeden gidersem, emdiğim helal süt haram olmaz mı?

TEMEL: Adamda telakat var.

ALİ: İşte herkesler burada. Benim şahsım, namusum hakkında itirazı olan varsa buyursun çıksın.

ZİLHA: (Kalabalığı yarıp çıkarak) Benim söyleyecek iki çift lafım var. Bu adam gaatilin biridir. Dayımı vurdu. Hepiniz biliyorsunuz. Gendinize gaatilden mıhtar mı seçeceksiniz?

ALİ: Sen bunu bana...

ZİLHA: Gaatil değil misin, yalan mı?

ALİ: (Çok üzgündür.) Gayri ben ne söyleyim? Nezaketine diyecek yok. Bir hoş geldin demeden katil deyip çıktın.

(...)

Ali seçimleri kazanır. Mahallede kısa sürede çok şey değiştirir. Ali, mahalleye yeni kurallar getirir.

TABLO: IV

Projeksiyon: Keşanlı Ali konduların efesi. Veyahut ittihattan kuvvet doğar.

Dekor: Aynı.

TEMEL: Susalım arkadaşlar. Yeni muhtarınız Keşanlı Ali faaliyet programını okuyacak.

RASİH: Ne vakit yazmış ki?

NURİ: Dün gece istidacı Derviş Dayı'yla birlikte kaleme aldılar.

SİPSİ: Amma iştahlı imiş.

ALİ: Susun (...)

1. KONDULU: Demokrasi var. Fikir beyan etmek yasak mı?

TEMEL: Kes sesini be. Bak hâlâ söyleniyor.

NURİ: Demokrasi seçim bitene kadardı.

ALİ: İstesem hiç danışmam... Bildiğimi okurum. Adam saydık sizi, okuyoruz işte.

LÜTFİYE: Oku oğlum oku, sen onların kusuruna bakma...

ALİ: (Bir tuvalet kâğıdı rulosuna yazdığı müsveddeyi okumaya başlar.) Bir: Sinekli'de bir huzur rejimi kurulmuştur. (...)

SESLER: Doğru, çok güzel.

1. KONDULU: Hani zorbalık kalkıyordu?

KORO: Olacak artık o kadar...

ALİ: İki: Faizci Temel'i maliye, istidacı Derviş'i hukuk müşaviri nasb ve tayin ettim...

SESLER: Tebrik ederiz... (Temel ve Derviş tebrik edilirler.)

(...)

Ali yapacaklarını mahalleliye anlatır. Ali, Zilha'yla barışmanın yollarını arar. Zilha, Ali'ye soğuk davranır.

TABLO: V

Projeksiyon: Ali kötü bir açmazda. Bir yanda aşk, öte yanda vazife.

Dekor: Bir duvar yıkıntısı. Teknisyenler getirip yan tarafa bir elma, bir de armut ağacı korlar. Vakit gece. Uzaktan kurbağa vakvaklan. Zilha duvarın üstüne çıkmış, ayaklarını uzatmış, bir elma kemirmektedir. Ali yandan görünür. Çekingendir. Zilha'yı fark eder. Sokulmaktan korkarak dolaşır...

Orda olduğunu belli etmek için öksürür. Isık çalmayı dener. Zilha onu fark etmiştir. Ama aldırılmaz.

ZİLHA: (Hiç istifini bozmadan) Ne o? İt baytarı gibi ne dolanıyon orda?

ALİ: Hiç, uyukum kaçmıştı da biraz. (Bir manda böğürtüsü.)

ZİLHA: İyi ya, dolan bakalım. (Kedi miyavlaması.)

ALİ: (Kızgın durur, sahne önüne gelir, seyircilere) İçim yanıyor be. Zilha'ya açılacağım. Burda manevi laflar söylenecek. Böyle tıs olur mu? (...) Nutkum büsbütün tutuluyor. (Kulise) Hani ağustos böcekleri, hani bülbül sesi? Şöyle tatlı bir dem çektir bir yol, alırım paçanı aşağı. (Bülbül sesi.) (Orkestra) Sen de içli bir zurna taksimi döktür arkadaşım. (Dediği yapılır.) (Işık kulübesine) Mavi ışık ver babalık. Ay maytabı. (Mavi ışık) Ha şöyle...

ZİLHA: (Miyavlayan kedi yavrusunu eğilip alarak ve okşayarak) Gel pisi pisi. Gel çocuğum, gel bana sen...

ALİ: (Aşırı duygulu bir sesle) Geldiğimden beri uyku girmiyor gözüme...

ZİLHA: (Kedi ile oynayarak) Ne oldum delisi oldun, ondandır.

ALİ: Zilha, benlen böyle konuşma.

(Elindeki çakı ile oynar. Bu çakı ile tırnaklarını keser. Arada bir ağacın kütüğüne batırır çeker.

Zilha bitirdiği elmanın ortasını yere atar, duvarın üzerinden ağaca uzanır, yeni bir elma koparır.)

ALİ: Zilha kız, hatırladın mı bizim elma ile armudu? Hani küçükken hep bunların altına gelirdik. Elma senin idi. Armut da benim.

ZİLHA: (Çok manalı ve duygulu) Şimdi aralarını devedikeni bürümüş.

ALİ: Kurbanın olayım cinaslı laf etme bana...

ZİLHA: Yalan mı? Öyle değil mi? (Burnunu çeker.)

ALİ: Deve dikenini bürümüşse ayıkla...

ZİLHA: (Elmasını kemirerek) Ben mi ektim? Sen ayıkla...

ALİ: Gel beraber ayıklayalım...

ZİLHA: Aah...

ALİ: Sana bir diyeceğim var. Kız...

ZİLHA: Kese konuş öylese. (...) (Alayla ilave eder.) Mihtar Efendi...

ALİ: Mihtar efendi deme bana...

ZİLHA: Hoşuna gitmiyor mu? Kibrinden durulmuyormuş diyorlar mihtar seçildin diye. Sinekli'nin efesi diyorlar ya sana. Daha ne istersin? Anlı şanlı Keşanlı Ali...

ALİ: Sana bir esrarımı açacağım Zilha...

ZİLHA: İlaçım değil.

ALİ: Önemiyyetinden kelli bunu dünyada benden, senden, bir de seyircilerden başka kimse bilmeyecek, anlaşıldı mı?

ZİLHA: He.

ALİ: Zilha.

ZİLHA: Ne var?

ALİ: Senin dayımı ben vurmadım...

ZİLHA: (Gülmeye başlar) Bu mu idi söyleyeceğin?

ALİ: Kız vallahi doğru söylüyorum.

ZİLHA: Doğru söyleyen yeminsiz konuşur. Polisi mahkemeyi gandıramadın da şimdi beni mi gandırıcın, gavlince...

ALİ: Kız doğru diyorum sana. Ben vurmadım. Ben dayımı çeşme yalağında inilerken buldum. Ağzı köpük içinde. Kucaklayıp eczahaneye götürüyüm dedim, elime kan bulaştı. Bir de baktım sırtından vurmuşlar. O ara bekçi yetişti. İhsan ölürken bana bir şey söylemek istedi. Ali dedi, gerisini getiremedi... Merkezde beni katil sandılar. Onun Ali deyişini de aleyhime ispat saydılar... Mahkemede asıl katilin adamları, seni bana vermeyişini sebep gösterdiler. Bıçaklarken gördük diye yalan şahatlık ettiler...

ZİLHA: Ben de şimdi inandım değil mi?

ALİ: Mahkemede mapusta hep direndim durdum. Ben mahsumum diye... Hüküm giymekten çok seni kaybetmek koydu bana...

ZİLHA: Eksik olma...

ALİ: Ama duydum ki sen de beni katil sanırmışsın. Bir ağrıma gitsin, bir ağrıma gitsin... Tam üç ay, her gece ranzada ağladım için için...

ZİLHA: Bitti mi sözün?

(...)

Zilha, Onaranların evinde çalışmaya başlar. Olga Hanım'dan görgü dersleri alır. Evin sahibi Bülent Bey, Zilha ile evlenmeyi planlar. Zilha ile Bülent Bey için evlilik töreni düzenlenir. Düğün sırasında, Bülent Bey'in evden kaçan eşi Nevvare geri döner. Bülent Bey; Zilha, eski karısı Nevvare'ye benzediği için evlenmek istemiş ve ona iş vermiştir. Zilha düğünü terk edip mahalleye döner. Bu sırada Ali de sinirle düğünü basıp Zilha'ya benzeyen Nevvare'yi kaçıtır. Ali'nin kaçırdığının Zilha olmadığı anlaşılır. Bülent Bey Nevvare'yi kurtarır. dayısının gerçek katilinin

Cafer olduğu ortaya çıkar. Cafer'den Ali'yi öldürmesini isterler. Bu arada Zilha sevdiği adamın suçsuz olduğunu öğrenir. Ali ve Zilha evlenmeye karar verir. Cafer, Ali'yi öldürmekte kararlıdır. Ali ile Zilha'nın düğün gecesinde Cafer, Ali'yi vurmak için evlerinin önüne gelir.

TABLO: XIV

Projeksiyon: Mutlu sonu engelleyen deve dikenini Cafer sahnede. Veyahut yalan iken doğru olan efsane.

CAFER: Ne zannettin ya! Flerkes konuştu. Şimdi sıra Deve dikeninde (Seyircilere) Ali ile küçük bir hesabımız olacak... (Ağaçlara doğru yürür.)

ŞERİF: Geç önüne Derviş Efendi. Koyverme.

DERVİŞ: (Cafer'in silaha davranması üzerine) Görmüyor musun yüklü herif...

(...)

CAFER: Hayyyt, bana derler Manyak Cafer! Nerde o Ali (...)?

(...)

ALİ: Sana hakaret ediyor.

ZİLFIA: Boş ver. Gurbanın olayım.

(...)

(Konduİular toplanmaya başlamışlardır.)

CAFER: (Havaya bir el ateş eder.) Çık erkeksen...

(Şişeyi diker, yerden bir paçavra alır, benzine bular, kibritle yakar. Kulübelerden birine doğru atar. Sipsi de onu taklit eder.)

Bak kondularını yakıyorum. Şahap ol tabana. Erkeksen çık da kurtar! (Alevler büyür.)

LÜTFİYE: Sahiden yakıyor. Damımızı yakıyor. Ali neredesin?

TEMEL: Ali Abi, Ali Abi...

HAFİZE: Bu uğursuzun ağzını kapamayacak mısın?

ALİ: (Zilha'ya) Tabam beni bekliyor. Durmak olmaz Zilhacığım.

ZİLFİA: Boş ver tabana, korkmuyor musun?

ALİ: Korkmasına korkuyorum. Ama neylersin ki ortada destan var. Destanı yalan komak olmaz.

ZİLHA: Havva, Adem'e ne şart goşmuş: Ya ben ya cennet demiş. Ben de sana şart goşuyorum Ali. Ya ben ya destan.

ALİ: Maalesef mümkünsüz Zilha. Kaderim beni çağırıyor. (Mehabetle kalkar.) İnsanlar ölür, destanlar kalır. Ben gidiyorum.

ZİLHA: Gitme Ali, dur Ali...

ALİ: (Kapının önüne çıkar.) Sinekli'ye canım feda. Kaderimiz böyle yazılmış, ne denir...

KORO: Aslan Ali, koç yiğit Ali...

ALİ: (Arkaya dönüp Zilha'ya) Yaşasın Sineklidağ. Son sözü bu oldu dersin. Tarihe böyle geçsin.

(Ali alevlerin kızıl fonu önünde bir siluet hâlinde Cafer'e doğru yürümeye başlar. Fakat onun her ateş edişinde sarsılıp korkar. Damağını bastırır. Yine ilerler. Halkta hayranlık tezahürü (...) Cafer tezahürattan şaşırmıştır. İki elinde iki tabanca, gelişigüzel ateş etmektedir.)

CAFER: Vasiyetini yaz. Cehennemde noter bulamazsın...

HİDAYET: Ona kurşun işler mi aval! Şaşkın işte.

NURİ: Tanrı kimseyi şaşırtmasın.

DERVİŞ: Eceline susamış, ötesi yok. Zavallı, demek ömrü on eylüle kadarmış...

(...)

(Ali ilerler, kurşunlardan biri Ali'yi bacağından yaralamıştır. Ayağını tutar.)

LÜTFİYE: Vuruldu.

SİPSİ: Şerbet ne oldu?

NURİ: O şerbetsiz ayağı aval.

DERVİŞ: Bak işte gidiyor üstüne.

(Ali yaklaşınca Cafer'in üzerine atlar. Cafer'in silahlı elini yakalar. İndirir. Boğuşma. Kalabalık onları çevreler. Bir el boğuk tabanca sesi. Cafer yere yıkılır. Ali üstünü başını silkeler. Polis

düdüklere. Yangın arabalarının sesleri. Şişman polis, Ali'nin eline kelepçeyi geçirir.)

KORO:

Of, off...

Sinekli'de durulmuyor yastan Sağından vuruldun, soluna yaslan Hey Ali, koç Ali, babamız Ali Analar doğuramaz böyle bir aslan

Beyler tuzağından kurtulamadı Lüveri çalındı toplayamadı Zilha'yı doyarak koklayamadı Namertçe vuruldu koç yiğit Ali (...)

(Koro bunları okur, polis Ali'yi götürürken sahne alınışındaki Ali'nin prologdaki dosya resmi akseder. Şerif Abla sahne önüne ilerler. Kıssadan hisseyi söyler.)

KISSADAN HİSSE

Sayın baylar bayanlar

Bizi seven dostlar

Burada biter kıssamız

Gördünüz işittiniz

Böyle işte çoğu destan Destan için afyonu Kaldırdı mı altından Ali Cengiz oyunu

Haldun Taner

Keşanlı Ali Destanı (Kısaltılmıştır.)